

Kramerius 5

Digitální knihovna

Podmínky využití

Knihovna AV ČR poskytuje přístup k digitalizovaným dokumentům pouze pro nekomerční, vědecké a studijní účely a pouze pro osobní potřebu uživatelů. Část dokumentů Digitální knihovny AV ČR podléhá autorským právům. Využitím digitální knihovny a vygenerování kopie části digitalizovaného dokumentu se uživatel zavazuje dodržovat tyto podmínky, které musí být součástí každé zhotovené kopie. Jakékoli další kopírování materiálů z digitální knihovny není možné bez případného písemného svolení Knihovny AV ČR.

Hlavní název: **Naše řeč**

Autoři: **Robert Adam, Ondřej Koupil, Václav Petrbok**

Název článku: **?Kruh přátel českého jazyka v akademickém roce 2003/2004**

Vydavatel: **Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění**

Vydáváno v letech: **1916-1917, 2005, 5.2005**

Číslo ročníků: **88, 2**

Číslo výtisků: **88, 2**

Datum vydání čísla: **5.2005**

Identifikátor ISSN: **0027-8203**

Stránky: **102, 103, 104**

Kruh přátel českého jazyka v akademickém roce 2003/2004

Mezi mnoha institucemi a sdruženími, v nichž se projevuje zájem veřejnosti o mateřský český jazyk a jeho veřejné užívání, má už dlouhá desetiletí své místo *Kruh přátel českého jazyka*. Vznikl v pohnuté době na sklonku 30. let a udržel se v provozu – s výkyvy zájmu veřejnosti i přízně doby – až do dneška. Na počátku 21. století žije Kruh pod křídly Klubu Melantrich a v symbióze s Ústavem českého jazyka a teorie komunikace FF UK v Praze, v jehož učebně se konají pravidelné přednášky. Za své oživení po převratu vděčí Kruh aktivitě nedávno zemřelého prof. Alexandra Sticha, administrativu a organizaci obětavě vede Ing. Vladimír Šmilauer. Program přednášek bývá zveřejňován dopředu; nyní se kolegium Kruhu rozhodlo doplňovat informace ještě i zpětnými referáty. Časopisu *Naše řeč* děkujeme za prostor, který pro referáty poskytl. Dále tedy podáváme přehled přednášek Kruhu konaných v posledních dvou „běžích“ (jak zní termín tradičně v programech Kruhu užívaný): na podzim 2003 a na jaře 2004.

Poprvé se Kruh sešel 15. 10. 2003, aby vyslechl biografickou přednášku Radomila Šolce (Praha) *Vzpomínky na orientalistu, kněze, lékaře a spisovatele Aloise Musila*. Naslouchající byli provedeni rakousko-uherskými gymnázii, arabskými pouštěmi i Musilovou bohatou literární činností. 22. 10. se Andrej Novík (Praha) v přednášce *Jazyk Chorvatů na Moravě* věnoval dějinám a místopisu chorvatského osídlení nejen u nás, nýbrž i na Slovensku, v Maďarsku a v Rakousku. Součástí přednášky byla i charakteristika jazykových specifik moravské chorvatštiny, dokumentovaná magnetofonovými nahrávkami. Vinou přesídlení jihomoravských Chorvatů po druhé světové válce je dnes budoucnost tohoto jazyka a kultury na našem území – na rozdíl od sousedních zemí – černá. Vedle obvyklých přednášek mají některé večery v Kruhu povahu více diskusní (tzv. kulatý stůl Kruhu) nebo více praktickou (tzv. jazyková poradna Kruhu). V jazykové poradně na téma *Problémy akademického psaní*, kterou vedl 29. 10. Josef Šimandl (Praha), se otázky publika soustředily hlavně na pronikání profesionalismů do odborných a popularizačních prací a na problematika místa v psaní velkých písmen. Přednáška Pavla Štěpána (Praha) *Barvy v českých zeměpisných jménech* (5. 11.) propojila výzkum onomastický a kognitivnělingvistický. Skrze jména barev konzervovaná ve jménech lokalit jsme vhlédli do archaické krajiny, v níž stojí „černé“ lesy a „bílé“ kostely. Prusko-rakouskou válku 1866 zpřítomnili jako textovou událost (paměti, beletrie, náhrobní nápisy, písně) ve své přednášce *Tam u Králového Hradce* 12. 11. Zbyněk Sedláček (Ústí n. Labem/Praha) a student Karel Čapek; k zpěvu dobové písně se spontánně připojila jedna z posluchaček přednášky. 19. 11. seznámili Martin Stluka a Boris Lehček (oba Praha) přítomné s průběhem prací na přípravě elektronické edice tzv. neuberského opisu Rosova tezauru. Dílu Václava Jana Rosy a jeho zpřístupňování veřejnosti se Kruh v posledních letech věnuje soustavně. Kateřina Valentová Bobková (Praha) se v kulturněhistorické přednášce *Jezuitské školství v 18. století* (26. 11.) dotkla mj. výuky jazyků – jak klasických, tak národních – u českých jezuitů. *Pražské univerzitní přednášky z estetiky a poetiky Augusta Gottlieba Meissnera* popisoval 3. 12. podle poznámek Josefa Jungmanna Tomáš Holbíl (Olomouc/Praha). Aspoň nepřímo tak bylo připomenuto 230. výročí narození autora *Sloves-*

nosti. Loňské jubileum Josefa Dobrovského si Kruh přátel českého jazyka připomněl přímo, a to 10. 12. přednáškou Oldřicha U l i č n é h o (Praha) *Co zavínil Josef Dobrovský*, v níž autor věnoval pozornost souvislostem a důsledkům Dobrovského „kodifikace“ češtiny zejména v morfolo- gické rovině. V pozdněadventním večeru 17. 12. bylo publikum u kulatého stolu seznámeno s projektem vydávání veškeré korespondence Boženy Němcové. O jejím prvním svazku, literár- něhistorickém pozadí a ediční přípravě mluvil vydavatelský tým ve složení Jaroslava J a n á č - k o v á, Magdaléna P o k o r n á, Lucie S a i c o v á Ř í m a l o v á a Robert A d a m (všichni Praha). Vyvolána z publika byla i odpovědná redaktorka knihy Zdeňka N o v á k o v á.

Jarní běh se začal 10. 3. přednáškou Ondřeje K o u p i l a (Praha) *Matouš Benešovský, gra- matik a veselý etymolog*. Přednášející představil (v souvislosti se svou edicí Benešovského jazy- kových knížek) nevšedního a opomíjeného učence 16. století, časoměrného básníka, znalce vý- chodoslovanských jazyků a objevitele sedmipádové české deklinace. V březnu 2004 by se dožil 70 let dlouholetý předseda Kruhu Alexandr Stich. Jeho památce byl věnován hojně navštívený večer 17. 3. Kromě krátkých úvodních slov byl koncipován jako volná diskuse. Zapojilo se do ní mnoho vystupujících; jejich příspěvky složily pěkný obraz mnohotvárného Stichova působení v české (nejen) jazykové kultuře. 24. 3. Kruh přivítal hosty z Ostravské univerzity. Pavel K o s e k a Jan M a l u r a (*Příprava edice duchovní lyriky slezských exulantů 17. a 18. století*) představili publiku písňovou tvorbu Adama Plintovice, Kašpara Motěšického a Jana Liberdy i textologické problémy při jejím vydávání (edice vyšla ještě v r. 2004). Další středecní večer (31. 3.) vystoupila Kateřina B l á h o v á (Praha) s přednáškou *Literární odkaz Josefa Šusty*. U příležitosti 130. výro- čí historikova narození bylo připomenuto jeho beletristické dílo. Literární vědce, historiky i nás ostatní musela zaujmout souvislost Šustovy práce literární a historiografické. Zcela jiný charakter měl večer 7. 4. a vystoupení Jana K r á l í k a (Praha) *Současné problémy kvantitativní lingvisti- ky*. Ten pojal přednášku jako úvod do problematiky pro širší veřejnost – vzhledem k charakteru Kruhu velmi vhodně –, netajil, že představovaný obor se ještě dočká většího zapojení svých výzku- mů do širších souvislostí, a zároveň předvedl ukázkou kultivovaného řečnictví. Večer 14. 4. jsme v Kruhu přivítali jediného zahraničního hosta – Kamila Š t u m p f a (Lipsko), absolventa pražské slavistiky. Téma, přehled o stavu dolní lužické srbštiny a snahách o její udržení u nejmladších dětí, se ukázalo jako tíživé: na rozdíl od Horní Lužice je srbština v Lužici Dolní prakticky před vymřením. Jakožto instituce zaměřená osvětově a popularizačně spíše než úzce odborně snaží se Kruh přátel českého jazyka neomezovat výběr přednášejících na profesionální filology. Mezi od- borníky ve zcela jiném oboru, kteří mají výjimečně silně vyvinutý cit pro češtinu i vztah k ní, patří bezesporu i dětský onkolog, děkan II. lékařské fakulty UK Josef K o u t e c k ý (Praha). Text jeho přednášky *Úsměv, škleb a pláč nad jazykem českých lékařů* byl krátce po proslovení (21. 4.) publikován v časopise *Čeština doma a ve světě* – bohužel nevyhnutelně ochuzen o řečnickou bra- vuru přednášejícího. *Tajemný odkaz paní Kačny čili Lekcionář olomoucký z r. 1421* byla přednáš- ka Milady H o m o l k o v é (Praha), konaná 28. 4. Vystoupení, doprovázené promítáním detailů ze středověkého rukopisu, oživilo před posluchači Kruhu chloubu české diachronní bohemistiky – výzkum staročeského překladu bible – a připomnělo jeho průkopníka Josefa Vašicu u příleži- tosti 120. výročí jeho narození. Josef H r d l i č k a (Praha) přišel do Kruhu 5. 5. s přednáškou *Komenského Labyrint a člověk v labyrintu*. Jak napovídala druhá část názvu, bylo téma labyrintu

v kultuře představováno v širších kulturních a filozofických souvislostech, od starého Egypta přes středověk až k samotnému Komenskému a jeho vlastnoruční kresbě a textu *Labyrintu světa*. 12. 5. se v Kruhu konal další z tradičních onomasticky zaměřených večerů. Jana M a t ú š o v á (Praha) v přednášce *Vlastní jména v podmínkách česko-německých kontaktů a konfliktů v Čechách 30. a 40. let* vzpomněla mj. i poválečnou neúspěšnou iniciativu prof. Fr. Oberpfalcera-Jílka, předního představitele tehdejšího Kruhu, zaměřenou na změny německých příjmení Čechů na česká. 19. 5. měl Kruh přátel českého jazyka možnost poslouchat přednášku na téma zcela aktuální: Zuzana S e m í n o v á (Praha/Lucemburk) seznámila posluchačstvo s mechanismem překládání právních předpisů Evropské unie do češtiny a s hlavními translatologickými problémy. Přednáška měla lákavý tajuplný název *Implementace komunitárních direktiv: překládání právních předpisů Evropské unie*.

Podle tématu se kromě stálých členů Kruhu přátel českého jazyka střídaly v posluchárně další, vítané skupiny zájemců o český jazykový provoz. Zde, jak se domníváme, se uskutečňuje vlastní poslání Kruhu: sdružit „přátele českého jazyka“ z různých oborů, vědeckých i praktických. Diskuse, které o tématu probíhají vždycky po skončení přednášky, byly i v r. 2003/2004 místem svobodného setkávání bohemistů různých směrů a názorů, studentů, milovnic a milovníků českého jazyka, frontmanů hudebních skupin i členů České společnosti rukopisné.

Robert Adam, Ondřej Koupil, Václav Petrboř